

**БЪЛГАРСКИТЕ МЕДИИ И БЕЖАНЦИТЕ (2013-2017): ИНТЕРВЮТА С
ЖУРНАЛИСТИ ЗА ПОЛИТИКИТЕ НА РЕПРЕЗЕНТАЦИЯ**

ТЕОДОР СПАСОВ

**Bulgarian Media and Refugees (2013-2017): Interviews with Journalists about the Politics
of Representation**

Teodor Spasov

Резюме: В рамките на изследването са проведени интервюта с журналисти, подбрани наслучаен принцип, по предварително утвърден въпросник. Всички участници в изследването отговарят на едни и същи въпроси.

Най-важните изводи от настоящото изследване накратко: в българските медии е по-вероятно да бъде отказан текст по темата бежанци с аргумента, че е прекалено толерантен, отколкото с аргумента, че е прекалено нетолерантен спрямо търсещите убежище и бежанците; журналистите са много по-критични към неспазването на етичните медийни принципи по темата „бежанци“ в другите медии, отколкото в редакциите, в които работят те самите; мнозинството от журналистите забелязват превръщането на бежанците в нов образ на врага в българските медии; според журналистите крайно десните настроения по отношение на бежанците се провокират много повече от политици, отколкото от журналисти; страховете на някои журналисти да отразяват бежанците в позитивна светлина не са свързани със „стандартния натиск“ от вътрешно редакция или политическа намеса, а от извънредакцияните реакции, където са хората с радикални възгледи, приятелите и семейството; тормозът на журналисти по отношение на работата им по темата „бежанци“ е особено тревожен е факт – 1/5 от журналистите признават, че поне веднъж са били подлагани на някакъв вид тормоз.

Ключови думи: бежанци, журналисти, български медии

Abstract: Interviews with randomly selected journalists were conducted within the survey. They all answered the same questions. Here is a list of some of the most important findings: Bulgarian media are more likely to refuse publishing a text on the subject of refugees on the grounds that it is too tolerant to asylum seekers and refugees than on the grounds that it is too intolerant; journalists are much more critical of non-compliance with ethical media principles on “refugees” in other media than in those outlets they personally occupy; the majority of journalists notice the transformation of refugees into a new image of the enemy in Bulgarian media; according to the journalists, far-right moods concerning refugees are provoked far more by politicians than by journalists; the fears of some journalists to present refugees in a positive light are not related to „standard pressure“ by internal or political intervention, but they are related to people with radical views, friends and families; the journalists’ harassment of their work on „refugees“ is particularly worrying – 1/5 of journalists admit that they have been harassed at least once because they presented refugees in a positive light.

Keywords: refugees, journalists, Bulgarian media

Интервюта с журналисти на тема „Бежанците и българските медии: политики на репрезентация (2013-2017)“ са проведени в периода октомври 2017 – февруари 2018 г. Поканените да дадат интервю за изследването са журналисти на щат от различни медии и работещи на свободна практика в периода 2013-2017 г. Интервюираните са 70 на брой, подбрани са на случаен принцип и отговарят на едни и същи въпроси. Интервюта са анонимни.

Резултати по групи въпроси

Пол и възраст

38 от респондентите са жени, а 32-ма – мъже.

Най-голям е дялът на респондентите от възрастовата група 26-35 г. – 29 души, следват 18-25 – 22 души; 36-45 г. – 12 души; 46-55 г. – 4 души; 56-65 г. – двама души; 66-75 – един човек.

Образование

Най-голям е дялът на интервюираните журналисти, които са магистри по специалност, различна от „Журналистика“ – 22 души. Следва дялът на бакалаврите по журналистика –

16 души. Еднакъв е броят на бакалаврите по друга специалност, различна от журналистика, и на респондентите със завършено само средно образование – по 10 на брой. Магистрите по журналистика са 8 души, един е настоящ студент по журналистика и един – докторант по свързани с журналистиката и медиите специалности.

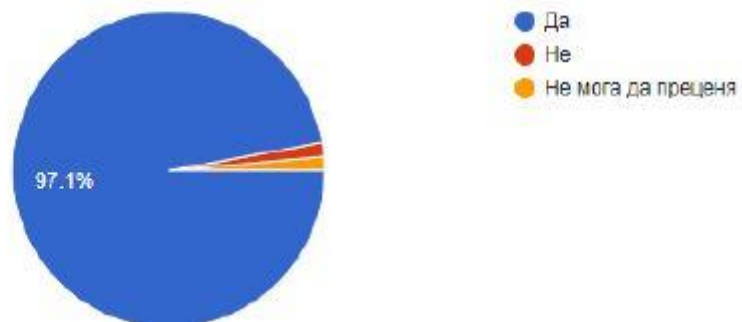
I група от въпроси

Първата група от въпроси (въпроси №1, №2 и №3) цели да провери нивото на основните познания по темата „бежанци“ на участващите в изследването журналисти, както и тяхното лично мнение по базовите въпроси: икономически мигранти ли са повечето търсеци убежище според тях и дали мислят, че повечето търсеци убежище се нуждаят от бежански статут.

1/30 | Според Вас има ли разлика между понятията „бежанец“ и „мигрант“?

1/30 | Според Вас има ли разлика между понятията "бежанец" и "мигрант"?

70 responses

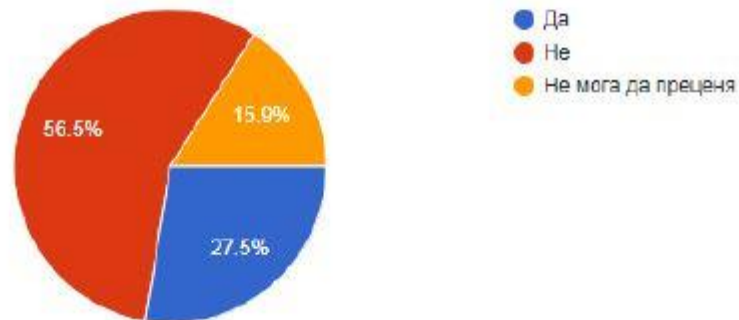

Почти всички респонденти (68 души) отговарят с „да“ на този въпрос.

2/30 | Съгласни ли сте с твърдението, че повечето търсеци убежище в периода 2013-2017 г. са икономически имигранти?

2/30 | Съгласни ли сте с твърдението, че повечето търсеци убежище в периода 2013-2017 г. са икономически имигранти?

69 responses

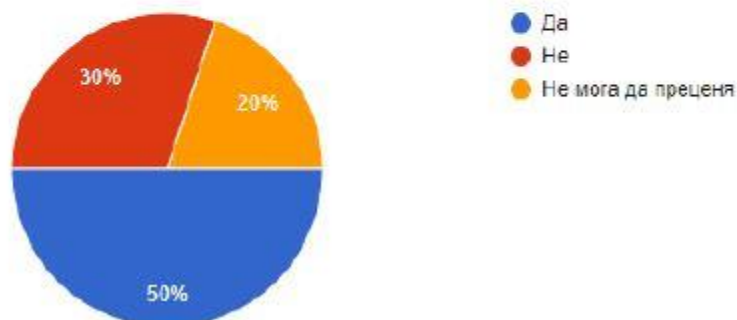

Мнозинството (40 души) не са съгласни с това твърдение; на противоположната позиция са 19 души. Забележим е делът (11 души) на тези, които не могат да преценят.

3/30 | Съгласни ли сте с твърдението, че повечето от търсеците убежище в периода 2013-2017 г. наистина се нуждаят от бежански статут?

3/30 | Съгласни ли сте с твърдението, че повечето от търсеците убежище в периода 2013-2017 г. наистина се нуждаят от бежански статут?

70 responses

Половината от респондентите отговарят на този въпрос с „да“. Противоположното мнение споделят 21 души, а 14 не могат да преценят.

II група от въпроси

Втората група от въпроси (въпроси №4, №5, №6, №7, №8, №9, №10, №11 и №12) цели да разкрие чувствителността на интервюираните журналисти към спазването на етичните медийни принципи.

4/30 | Забелязали ли сте политици и/или анализатори да употребяват темата „бежанци“ за свои политически цели, използвайки медийна трибуна?

Почти всички (66 души) отговарят с „да“ на този въпрос, 3-ма са респондентите, които не са забелязали, и един не може да прецени.

5/30 | Забелязали ли сте политици и/или анализатори да използват езика на омразата по отношение на бежанците в медиите?

Утвърдително отговарят 65 от интервюираните, на противоположното мнение са двама, не могат да преценят трима.

6/30 | Забелязали ли сте Ваши колеги да използват езика на омразата по отношение на бежанците в медиите?

Мнозинството от респондентите (65 души) отговарят положително, 24 не могат да преценят, с „не“ отговарят 6 души.

7/30 | Забелязали ли сте Ваши колеги да бъдат прекалено толерантни към негативното говорене по отношение на бежанците в медиите?

Мнозинството от респондентите (40 души) отговарят с „да“ на този въпрос. Отрицателно отговарят 26 души, а четирима не могат да преценят.

8/30 | Случвало ли Ви се е Ваши материали по темата да бъдат отказвани или променяни с аргумента, че са били „прекалено толерантни“ или със сходен аргумент?

Мнозинството (49 души) отговарят с „не“, 18 души отговарят, че не са правили материали по темата, а с „да, няколко пъти“ отговарят трима от интервюираните.

9/30 | Случвало ли Ви се е Ваши материали по темата да бъдат отказвани или променяни с аргумента, че са били „прекалено нетолерантни“ или със сходен аргумент?

Мнозинството от респондентите (47 души) отговарят „никога“, а 20 не са правили материали по темата. По един са отговорили с „да, няколко пъти“, „да, веднъж“ и „не мога да преценя“.

10/30 | Забелязали ли сте асоцииране на темата „бежанци“ с темата „тероризъм“ в българските медии?

Мнозинството от респондентите (62-ма) отговарят с „да, няколко пъти“, петима не могат да преценят. С „не“ отговарят двама, а с „да, веднъж“ – един.

11/30 | Ако сте отговорили с „да“ на предния въпрос, то дали това е допустимо според Вас (от гледище на медийната етика)?

Мнозинството от респондентите (48 души) отговарят с „не“. По 8 отговарят с „да“ и „не мога да преценя“. (6-ма не са отговорили с „да“)

12/30 | Забелязали ли сте асоцииране на темата „бежанци“ с темата „тероризъм“ във Вашата медия (или в медия, с която си сътрудничите)?

Мнозинството от респондентите (47 души) отговарят с „не“. С „да, няколко пъти“ отговарят 12 души, а с „да, веднъж“ – един. 10 не могат да преценят.

III група въпроси

Чрез въпросите от III-та група (№13, №14, №15 и №16) се цели изучаване на мнението на журналистите относно качеството на информацията в българските медии по отношение на бежанците и търсещите убежище.

13/30 | Според Вас българските медии успяха ли да представят качествено на обществото проблемите, които провокират търсещите убежище да напуснат своята родина?

Мнозинството (41 души) отговарят с „по-скоро не“, 13 – с „не“. С „по-скоро да“ отговарят петима, с „да“ – двама, а още двама не могат да преценят.

14/30 | Според Вас успяха ли българските медии да представят качествено правата на бежанците и реда, по който се получава бежански статут у нас?

С „по-скоро не“ отговарят 39 души, а с „не“ – 16 души. 9 отговарят с „по-скоро да“, двама с „да“, четирима не могат да преценят.

15/30 | Забелязали ли сте лъжи в българските медии по отношение на причините, които провокират търсещите убежище да напуснат своята родина?

С „да, няколко пъти“ отговарят 39, с „да, веднъж“ – 16. С „не“ – 8 души, 21 не могат да преценят.

16/30 | Забелязали ли сте лъжи в българските медии по отношение на правата и задълженията на бежанците?

Мнозинството от респондентите (37 души) отговарят с „да, няколко пъти“, трима с „да, веднъж“. С „не“ отговарят 7 души, а 23-ма не могат да преценят.

IV група от въпроси

Чрез въпросите от IV-та група (№17, №18, №19, №20 и №21) се цели да се установи мнението на журналистите по отношение на развитието на образа на бежанец в българските медии.

17/30 | Според вас превърнаха ли се бежанците в нов образ на врага в българските медии?

Мнозинството отговарят с „по-скоро да“ (32-ма) или с „да“ (20 души). С „по-скоро не“ отговарят 10 души, а с „не“ – един от респондентите. 7 души не могат да преценят как да отговорят.

18/30 | Как бихте оценили настроенията на повечето от българските журналисти по отношение на бежанците, използвайки политическия спектър?

Най-голяма е групата на респондентите, които не могат да преценят как да отговорят на този въпрос – 26 души. Конкретно отговорилите най-често оценяват с „десни (консервативни)“ – 20 души, следват „центристски (умерени, либерални)“ – 12 души. Отговорилите с „крайно десни“ и „леви“ са петима, двама са отговорили „крайно леви“.

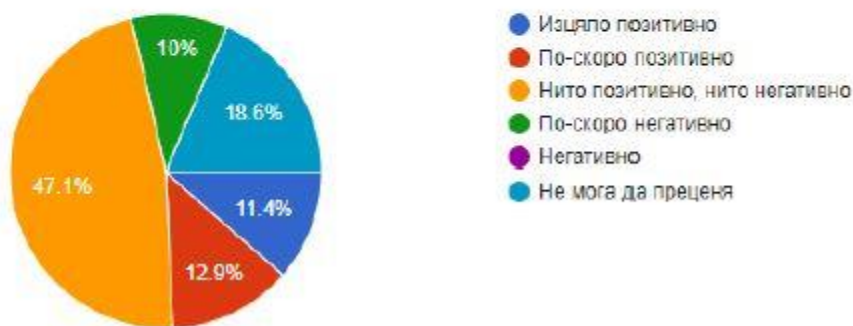
19/30 | Как бихте оценили настроенията по отношение на бежанците, които повечето политици провокират у обществото чрез българските медии?

23-ма от респондентите не знаят как да отговорят на този въпрос. 18 отговарят „десни (консервативни)“, още 18 – „крайно десни“, петима – „центристски (умерени, либерални)“, трима – „леви“, и двама – „крайно леви“.

20/30 | Как бихте определили представянето на образа на бежанеца във Вашата медия (или в медията, с която си сътрудничите най-често)?

20/30 | Как бихте определили представянето на образа на бежанеца във Вашата медия (или в медията, с която си сътрудничите най-често)?

70 responses

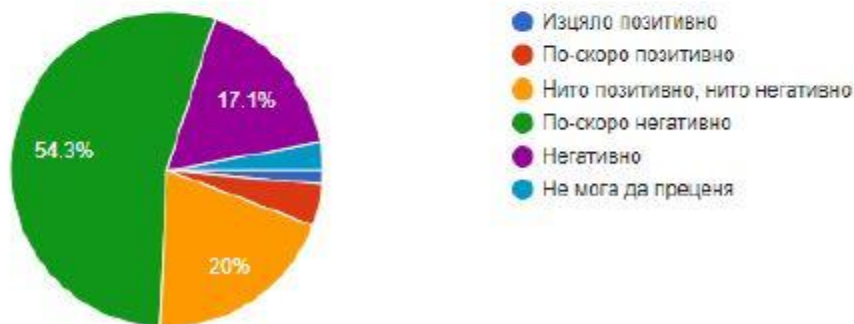

Почти половината (33-ма) отговарят „нито позитивно, нито негативно“ и нито един не отговаря с „негативно“. 9 не могат да преценят, още 9 отговарят „по-скоро позитивно“, 8 с „изцяло позитивно“, 7 с „по-скоро негативно“.

21/30 | Как бихте оценили отношението към бежанеца при представянето на неговия образ в повечето български медии?

21/30 | Как бихте оценили отношението към бежанеца при представянето на неговия образ в повечето български медии?

70 responses

Мнозинството (38 души) отговарят с „по-скоро негативно“, а още 8 отговарят с „негативно“. Отговора „нито позитивно, нито негативно“ са избрали 14 души, „по-скоро позитивно“ – трима, а един – „изцяло позитивно“. Не могат да преценят как да отговорят двама.

V група от въпроси

Въпросите от група V – №22, №23 и №24 – целят да проверят натиска върху журналистите при отразяването на темата „бежанци“.

22/30 | Случвало ли Ви се е да се страхувате да реализирате материал, който да представя търсещите убежище и бежанците в позитивна светлина?

Мнозинството от респондентите (40 души) са отговорили с „не“, а 24 заявяват, че не са се опитвали да реализират такъв материал. С „Да“ отговарят четирима от респондентите, двама не могат да преценят.

23/30 | Ако ви се е случвало, то от кого/от какво сте се страхували? (Възможно е да посочите повече от един отговор)

Повечето (37 души) отговарят, че не им се е случвало да се страхуват или че не са се опитвали да работят по темата „бежанци“ (29 души).

Един интервюиран отговаря: „Не съм се страхувал. Просто нашата медия е нетолерантна към имигрантите“, друг: „Моята медия се занимава предимно с културните събития в

София, така че подобни социални и политически материали не попадат в медийната политика“.

Трима отговарят, че са се страхували от „от хора с радикални възгледи“. По двама са отговорили „от натиск от страна на семейство и приятели“ и „от обществен натиск“. По двама са отговорили „от натиск от страна на колеги“ и „от политически натиск“.

Нито един респондент не е посочил „от критики от страна на ръководството на медията“.

24/30 | Случвало ли Ви се е да бъдете подлагани на тормоз посредством насочени срещу вас публикации в медии, в социалните мрежи или по друг начин поради причината, че сте отразявали бежанците в позитивна светлина?

24/30 | Случвало ли Ви се е да бъдете подлагани на тормоз посредством насочени срещу вас публикации в медии, в социалните мрежи или по друг начин поради причината, че сте отразявали бежанците в позитивна светлина?

69 responses

18 от респондентите изобщо не са отразявали темата, а петима не са представяли бежанците в позитивна или негативна светлина. От далите конкретен отговор най-много са отговорили с „не“ – 25 души. 10 са отговорили с „да, няколко пъти“, а четирима с „да, веднъж“. Седем отговарят, че на тях не им се е случвало, но на други техни колеги се е случвало.

VI група от въпроси

Въпросите от VI група (№25, №26 и №27) целят да разкрият виждането на журналистите за причините за негативното говорене в медиите спрямо търсещите убежище и бежанците.

25/30 | Според Вас кои са водещите причини, поради които медиите често дават трибуна на хора, които използват езика на омразата по отношение на бежанците? (Възможно е да посочите повече от един отговор)

Като водеща причина за това се посочва „рейтингът“ – 48 човека. 38 отговарят „защото те са по-лесно достъпни (по-лесно се съгласяват да участват в предаване или да бъдат интервюирани)“. 25 посочват „политически или бизнес натиск“, а 24 – „стремежа към представяне на всички гледни точки“.

Единични отговори: „Понякога самите редактори/журналисти потвърждават собствените си разбирания по темата (напр. „Бежанците са чужди на европейската култура“) като интервюират хора/публикуват анализи и позиции на хора със същите разбирания“; „Невежество и неразбиране на сложни обществени теми“; „Толкова им е хоризонтът. И не искат да се образуват“; „Защото много от репортерите, както и обикновените хора, вярват наистина в правотата си по темата, а омърсената медийна среда подсилва цикъла на омразата и неразбирането“; „За отклоняване на вниманието от по-тежките вътрешни проблеми/скандали на страната“.

26/30 | Според Вас съществува ли умишлено представяне на бежанците в негативна светлина в някои български медии?

Мнозинството от респондентите (39 души) отговарят с „да“, а 20 отговарят с „по-скоро да“. Двама отговарят с „не“ и „по-скоро не“. 9 не могат да преценят как да отговорят на въпроса.

27/30 | Забелязвали ли сте фалшиви новини, представящи бежанците в негативна светлина в български медии?

Мнозинството от респондентите (52-ма) отговарят с „да, няколко пъти“, а двама отговарят „да, веднъж“. С „не“ отговарят 7, 9 не могат да преценят как да отговорят.

VII група от въпроси

Въпросите от VII група (№28, №29 и №30) целят да изследват оценката на журналистите за компетентността на тяхната общност по отношение на отразяването на темата „бежанци“.

28/30 | Бихте ли се съгласили с твърдението, че мнозинството от журналистите са невежи по отношение на темата „бежанци“?

28 от респондентите отговарят с „по-скоро да“, а 19 с „да“. С „по-скоро не“ отговарят 11, а с „не“ – двама. Не могат да преценят как да отговорят 10 души.

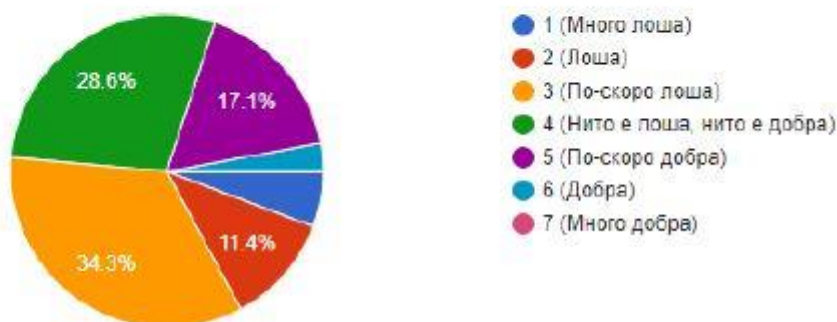
29/30 | Бихте ли се съгласили с твърдението, че мнозинството от журналистите са безотговорни по отношение на темата „бежанци“?

28 от респондентите отговарят с „по-скоро да“, 16 с „да“. 8 отговарят с „по-скоро не“, а трима – с „не“. 15 не могат да преценят как да отговорят.

30/30 | Как бихте оценили компетентността на журналистите в България като цяло по отношение на свързаните с бежанците въпроси по скалата от 1 до 7? (Където 1 е най-лошото, а 7 е най-доброто).

30/30 | Как бихте оценили компетентността на журналистите в България като цяло по отношение на свързаните с бежанците въпроси по скалата от 1 до 7? (Където 1 е най-лошото, а 7 е най-доброто)

70 responses

24 отговарят с „по-скоро лоша“, а 20 с „нито е лоша, нито добра“. 12 отговарят с „по-скоро добра“, а двама с „добра“. 8 я определят като „лоша“, а 4 като „много лоша“. Нито един респондент не определя компетентността като „много добра“.

По скалата от 1 до 7, където 1 е „много лошо“, 4 е „нито лошо, нито добро“, а 7 е „много добро“ – респондентите поставят средна оценка от 3,49 на цялостната компетентност на журналистическата гилдия в България по отношение на темата „бежанци“.

Анализ и изводи

Анализ и изводи от въпросите от I група

Резултатите от интервюта разкриват, че почти всички журналисти са наясно с факта, че има разлика между понятията „бежанец“ и „мигрант“, а процентът на незапознатите с тази разлика е минимален.

Мнозинството от журналистите сякаш *не* споделят преобладаващото в обществото мнение, че повечето търсеци убежище са икономически имигранти. Може да се предположи, че те вероятно са запознати с мащабността на случващите се в региона на Близкия изток и в някои африкански страни конфликти, които принуждават много хора да напуснат страната си на произход. Не са малко обаче и журналистите, които смятат, че повечето търсеци убежище в периода 2013-2017 г. са икономически мигранти. Може да се предположи, че те или подценяват мащабността на конфликтите в много страни по света, или наблягат повече на злоупотребите с получаването на убежище.

Половината от журналистите са убедени, че повечето търсеци убежище в периода 2013-2017 г. наистина се нуждаят от бежански статут. Не е малък обаче и броят на тези (около 1/3), които са на противоположното мнение, и на тези, които не могат да преценят как да отговорят на този въпрос (около 1/5). Това означава, че журналистическата гилдия е разделена и често разколебана по отношение на въпроса за правотата на търсеците убежище да получат бежански статут.

Анализ и изводи от въпросите от II група

Почти всички журналистите забелязват злоупотребата на политици и/или анализатори с темата „бежанци“ – а именно, експлоатирането на темата за политически цели чрез осигуряването им медийни трибуни. Почти всички журналисти забелязват и употребата на враждебна реч. Мнозинството от журналистите регистрират, че са забелязали техни колеги да бъдат прекалено толерантни към негативното говорене по отношение на бежанците. Не са малко обаче и тези (около 1/3), които не са забелязали такава толерантност у колегите си. Много малко са журналистите, чиито текстове по темата „бежанци“ са били отхвърляни или променяни с аргумента, че са прекалено толерантни (само трима). От тук може да се изведе заключение, че е налична слаба цензура по отношение на толерантността спрямо търсеците убежище и бежанците в българските медии. Почти толкова малко са и тези, чиито текстове по темата са били отхвърляни с аргумента, че са прекалено нетолерантни (двама). Предвид съотношението обаче може да се изведе, че в българските медии в периода 2013-2017 г. е по-вероятно да бъде отказан текст по темата „бежанци“ с аргумента, че е прекалено толерантен, отколкото с аргумента, че е прекалено нетолерантен.

Почти всички журналисти забелязват асоцииране на темата „бежанци“ с темата „тероризъм“ в българските медии. Мнозинството се запазва, но отчасти се разколебава по

въпроса дали това е допустимо от гледище на медийната етика: според 8 от журналистите асоциирането е допустимо.

Мнозинството журналисти отричат да са забелязвали асоцииране на темата „бежанци“ с темата „тероризъм“ в медията, в която работят или с която най-често си сътрудничат. Предвид това, че почти всички журналисти забелязват асоцииране на темата „бежанци“ с темата „тероризъм“ в българските медии и мнозинството намират това за недопустимо от гледище на медийната етика, може да се заключи, че журналистите са много по-критични към неспазването на етичните медийни принципи в другите медии, отколкото в редакциите, в които работят те самите.

Анализ и изводи от въпросите от III група

Повечето журналисти не са убедени, че българските медии са успели да представят качествено на обществото проблемите, които провокират търсещите убежище и бежанците да напуснат своята родина, както и правата на бежанците и реда, по който се получава бежански статут у нас.

Мнозинството журналисти са забелязвали лъжи в българските медии (в периода 2013-2017 г.) по отношение на причините, които провокират търсещите убежище да напуснат своята родина, както и по отношение на правата и задълженията на бежанците. Тревожно високи обаче са процентите на респондентите (около 1/3 от тях), които не могат да преценят как да отговорят на тези въпроси. Може да се допусне, че значителна част от журналистите трудно разпознават кое е истина и кое е лъжа по отношение на причините, които провокират търсещите убежище да напуснат своята родина, както и по отношение на правата и задълженията на бежанците.

Анализ и изводи от въпросите от IV група

Повечето журналисти забелязват превръщането на бежанците в нов образ на врага в българските медии. Най-голяма (около 1/3) е групата на онези, които оценяват настроенятията на повечето журналисти и на повечето политици по отношение на бежанците като „десни“ (консервативни). Що се отнася до крайно десните възгледи, три и половина пъти повече са журналистите, които забелязват крайно десни възгледи у политиците, отколкото у колегите си. Може да се обобщи, че според журналистите крайно десните настроения се провокират много повече от политици, отколкото от журналисти.

Силно впечатление прави фактът, че най-много са журналистите, които определят представянето на образа на бежанец в медията, в която работят или с която си сътрудничат, най-често като „нито позитивен, нито негативен“ и малка част отговарят с „по-скоро негативен“. Попитани за наблюденията им по отношение на повечето български медии обаче, мнозинството отговарят с „по-скоро негативно“. Пет и половина пъти повече журналисти забелязват „по-скоро негативно“ отношение спрямо бежанците в другите медии, отколкото в тези, в които работят. Това отново потвърждава, че по темата „бежанци“ журналистите са много по-критични към другите медии, отколкото към тези, в които работят или сътрудничат.

Анализ и изводи от въпросите от V група

Мнозинството журналисти заявяват, че не са се страхували да реализират материал, представящ търсещите убежище и бежанците в позитивна светлина. Съществува обаче и следното единично пояснение: „*Не съм се страхувал. Просто нашата медия е нетолерантна към имигрантите*“. Не е пренебрежим и процентът на тези, които признават, че са се страхували (около 5,7% – 4 души). Като основен източник на страха си тези журналисти посочват „хора с радикални възгледи“, следват „общественият натиск“ и „натискът от страна на семейство и приятели“ (в два отговора – „натиск от страна на колеги“ и „политически натиск“). Нито един респондент не е посочил опцията „от критики от страна на ръководството на медията“. Това означава, че страховете на журналистите да пишат за бежанците в позитивна светлина не са свързани със „стандартния натиск“ от вътрешноредакционна или политическа намеса, а от извънредакционните реакции, където са хората с радикални възгледи, приятелите и семейството.

Висок е дялът на журналистите (14 на брой), които признават, че поне веднъж са били подлагани на тормоз чрез насочени срещу тях публикации в социалните мрежи, в онлайн медии или по друг начин поради факта, че са отразявали бежанците в позитивна светлина. Значителен е и процентът на отговорилите, че на тях лично не, но на техни колеги се е случвало (7 души). Това води до тревожния извод, че около 1/5 от журналистите в страната са били подлагани на тормоз заради позитивно писане за бежанците – тормозът над журналисти по отношение на работата им по тази тема е тревожен факт.

Анализ и изводи от въпросите от VI група

Мнозинството от журналистите посочват борбата за рейтинг като основна причина за даването на медийна трибуна на хора, които използват езика на омразата по отношение на бежанците и търсещите убежище. Като причина повечето интервюирани посочват, че такива хора са по-лесно достъпни (по-лесно се съгласяват да участват в предаване или да бъдат интервюирани, отколкото експертите). Дават се и пояснения, които вече бяха споменати.

Повечето журналисти са на мнение, че в някои български медии (без да се конкретизира кои) е налично умишлено представяне на бежанците и търсещите убежище в негативна светлина. Отново повечето признават, че повече от веднъж са попадали на фалшиви новини в български медии, представящи бежанците в негативна светлина.

Анализ и изводи от въпросите от VII група

Повечето от журналистите са на мнение, че мнозинството от тях са невежи и безотговорни по темата „бежанци“ – това разкрива вероятно изненадваща и прекомерно висока критичност в гилдията по отношение на компетентността и отговорността по темата „бежанци“.

По скалата от 1 до 7, където 1 е „много лошо“, 4 е „нито лошо, нито добро“, а 7 е „много добро“, респондентите поставят средна оценка от 3,5 на цялостната компетентност на журналистическата гилдия в България по отношение на темата „бежанци“. Това означава, че журналистите оценяват своята компетентност по темата от „нито лоша, нито добра“ към „по-скоро лоша“.

Обобщение на изводите

Основните изводи от изследването накратко:

- Журналистите в България са наясно с факта, че има разлика между понятията „бежанец“ и „мигрант“, а процентът на незапознатите с тази разлика е минимален.
- Мнозинството журналисти сякаш несподелят преобладаващото в обществото мнение, че повечето търсещи убежище са икономически имигранти; половината от тях са убедени, че повечето търсещи убежище в периода 2013-2017 г. наистина се нуждаят от бежански статут.
- Почти всички журналисти забелязват употребата на враждебна реч и злоупотребата на политици и/или анализатори с темата „бежанци“ чрез осигуряването им медийни трибуни.
- В българските медии е по-вероятно да бъде отказан текст по темата „бежанци“ с аргумента, че е прекалено толерантен, отколкото с аргумента, че е прекалено нетолерантен.

- Почти всички журналисти забелязват асоцииране на темата „бежанци“ с темата „тероризъм“ в българските медии, но само за 8 това е допустимо от гледище на медийната етика.
- Журналистите са много по-критични към неспазването на етичните медийни принципи по темата „бежанци“ в другите медии, отколкото в редакциите, в които работят тесамите.
- Мнозинството журналисти не са убедени, че българските медии са успели да представят качествено на обществото проблемите, които провокират търсещите убежище и бежанците да напуснат своята родина, както и правата на бежанците и реда, по който се получава бежански статут у нас.
- Мнозинството журналисти забелязват превръщането на бежанците в нов образ наврага в българските медии.
- Според журналистите крайно десните настроения по отношение на бежанците се провокират много повече от политици, отколкото от журналисти.
- Журналистите забелязват „по-скоро негативно“ отношение спрямо бежанците в другите медии в 5,5 пъти повече, отколкото в медиите, в които работят – много по-критични са към другите медии, отколкото към своята/своите.
- Мнозинството журналисти заявяват, че не са се страхували да реализират материал, представящ търсещите убежище и бежанците в позитивна светлина, но страхът да се отразява темата е наличен при четирима.
- Страхове на някои журналисти да отразяват бежанците в позитивна светлина не са свързани със „стандартния натиск“ от вътрешно редакцияна или политическа намеса, а от извънредакционните реакции, където са хората с радикални възгледи, приятелите и семейството.
- Тормозът на журналисти по отношение на работата им по темата „бежанци“ е тревожен факт – 1/5 признават, че поне веднъж са били подлагани на тормоз чрез насочени срещу тях публикации в социалните мрежи, в онлайн медии или по друг начин поради факта, че са отразявали бежанците в позитивна светлина. При мнозинството от потърпевшите журналисти този тормоз се е случвал повече от веднъж.
- Повечето журналистите посочват борбата за рейтинг като основна причина задаването на медийна трибуна на хора, които използват езика на омразата по отношение на бежанците и търсещите убежище.

- Мнозинството журналисти са на мнение, че в някои български медии е наличноумишлено представяне на бежанците и търсещите убежище в негативна светлина.
- Мозинството журналисти признават, че повече от веднъж са попадали на фалшивиновини в български медии, представящи бежанците в негативна светлина.
- Налична е висока критичност в гилдията по отношение на компетентността и отговорността ѝ по темата „бежанци“.

Журналистите оценяват своята компетентност по темата „бежанци“ между „нито лоша, нито добра“ и „по-скоро лоша“.